

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

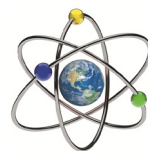

No7
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 746 sahifa,
1-iyul, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Umarova H. O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik

Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik

Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor

Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor

Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor

Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor

Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor

Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)

Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)

Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)

Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)

Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)

Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor

Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor

Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor

G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)

Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti

Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor

Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)

Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)

Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent

Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori

Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari

Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Umarova H. O'. – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Konvergent tahririyat mas'uliyati: Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonini yoritish tendensiyalari	16
Doniyorov Salim Musurmonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy bilimlarini shakllantirish.....	23
Nazarov Odil Omanqulovich	
"Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"da ijtimoiy-pedagogik hamkorlikning o'rni	27
Abirova Umida Nazarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq nuqsonlarini oldini olish va uning ahamiyati	30
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li	
Pedagogik jarayonda axloqiy qarashlarni shakllantirish usul va vositalari	34
Xudoykulova Shaxlo Mamaniyozovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ijodkorligini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning ahamiyati	38
Salimova Dilmira Farxodovna	
Aholining iqtisodiy axborot savodxonligini oshirishdagi muammo va kamchiliklar	41
Rajabov Asliddin Xolmirzayevich	
Favqulodda vaziyatlar yo'nalishi ta'limida muloqotning ahamiyati.....	44
Boltayev Baxtiyor Yunusovich	
Biologiya ta'limi va raqamli texnologiyalar	48
E. Po'latova	
Boshlang'ich ta'limga tayyorlov guruhi bolalarini kasbga yo'naltirishda stem yondashuvining ahamiyati ...	51
Egamova Ravshanoy Surobjonovna	
O'zbekiston TIMSS natijalarini qanday yaxshilashi mumkin?	
Innovatsion ta'lim yondashuvlari va samarali strategiyalar.....	55
G'ayniddinov Shayxislom Tolibjon o'g'li	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda mutaxassislar hamkorligi	60
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Developing Student's Critical Skills Through Technology-Enhanced English Lessons	63
Mavlonova Dildora Shuxrat qizi	
Bahrom Ro'zimuhammad she'rlarini o'qitishda integratsiya usulidan foydalanish	67
Nomozova Dilobar Suyun qizi	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirish: bosqichlar va tamoyillar	72
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi	
3D Modeling of Virtual Chemical Laboratories	75
Qayumov Jamshid Ma'rufjon o'g'li	
Fostering Metacognitive Skills in Efl Learners Through Ai-Supported Instruction: a Review of Recent Literature	80
Ruzieva Maftuna	
Onlayn va gibril ta'lim sharoitida mashinasozlik texnologiyasi faniga qiziqishni oshirishning nazariy asoslari.....	85
Sarimsakova Soxibaxon Raxmonjanovna	
Loyihalashtirilgan integral darslar samaradorligi (9-sinflar uchun "Metallar va ularning umumiy xususiyatlari" mavzusida)	88
Sharipova Hakima Shavkatovna	
Metacognition and Self-Regulated Learning	92
Turayeva Nazira Ibragimovna	
Методические возможности совершенствования обучения научной письменной речи на основе коммуникативно-деятельностного подхода	95
Меденцева Наталья Петровна	
Transformatsion jarayonlarda tibbiyot oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari	100
Jonibekov Jasur Jonibekovich	

O'zbek milliy musiqasi: boy madaniyat va san'atning ajralmas qismi.....	105
Rustamova Maxsuma Farxodbek qizi	
Sharq va G'arbda tibbiyot fanlarining yaratilishi tarixi.....	108
Bakayev Najmiddin	
Didaktik o'yinlar bola faoliyatining asosiy vositasi sifatida.....	112
Egamova Madina Qobil qizi	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarining konvergent-kreativ tafakkurini takomillashtirishning didaktik asoslari.....	116
Egamova Shukriya Amanovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida universal ta'lim faoliyatlari orqali tarbiyaviy maqsadlarga erishish imkoniyatlari	119
G'aybullayeva Nafisaxon Nosirjon qizi	
Matematika o'qitishning klassik metodlaridan zamonaviy usullarga o'tish	124
G'ofurov Jamoliddin Xusniddinovich	
Jahon miqyosida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	128
Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna, Mahmudova Zulfiya Homidovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning prognostik kompetensiyasini rivojlantirish tamoyillari.....	131
Ikromova Munisa Sheraliyevna	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorgarligini grafik ma'lumotlar asosida oshirishning didaktik asoslari	134
Jumanazarova Zuhra Qosimjonovna	
Sport va jismoniy tarbiya pedagogikasida innovatsion metodlar	138
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	141
Jumayeva Sarvinov Ilhombekovna	
Talabalarda nutqiy tarkibiy tuzilmalarni shakllantirish texnologiyasi	145
Kiyamova Maxbuba Sultanovna	
Innovatsion yondoshuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning amaliy jihatlarini	148
Mamadiyev Jamol	
Ingliz tili matnlarini o'rganishda 6-sinf o'quvchilarining grammatik kompetensiyasini oshirish va tatbiq qilishning samarali usullari.....	152
Sharipova Firuza Mehriddinovna	
Kar va zaif eshituvchi yuqori sinf o'quvchilarining axborot kompetensiyasini rivojlantirish modeli	155
Tursunov Hojiakbar Hamidullo o'g'li	
Maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – pedagogik muammo sifatida.....	159
Xallovkova Maksudaxon Ergashevna	
Altruistik xulq-atvorning shaxsiy va ijtimoiy determinantlari.....	162
Xatamova Ferangiz Ibodulloyevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirishning xorijiy va milliy tajribasi	166
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Refleksiv yondashuvning ta'lim jarayonidagi o'rni va afzalliklari.....	170
Yodgorova Gulrux Farhodovna	
Совершенство методики формирования компетентности будущих студентов-искусствоведов в условиях цифрового образования.....	174
Юлдашев Эргаш Сабинович	
O'z-o'zini rivojlantirish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	177
Kudenov Temurbek Maxsetbaevich	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida hikoya janrini o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarb muammo sifatida	180
Ergasheva Shoxida Nurmuxammadovna	
Ingliz tili darslarini interaktiv tashkil etishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni va metodik yondashuvlar	185
Raxmatullayeva Barno Baxtiyor qizi	
The Effectiveness of Using Podcasts to Enhance Listening Comprehension and Vocabulary Acquisition in Secondary School English Classes	189
Meliboyev Zuxriddin Isroil ugli	

O'zbekiston tarixi darslarida pedagogik improvizatsiyani texnologiyalashtirish va raqamlashtirish imkoniyatlari	192
Ergasheva Muhayyoxon G'anijonovna	
Tasviriy faoliyat vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning samaradorligi.....	196
Arslanova Umidaxon Komiljon qizi	
Baxtli pedagoglar sirlari yoki kasbdagi subyektiv farovonlik	201
Adilova Zulfiya Djavdatovna	
Ayollarning siyosiy faolligini oshirishda gender kvotalarining o'rni	204
Abdukaxorova O'g'iloy Isroiljon qizi	
The Content of Developing Students' Communicative Culture Through a Bilingual Approach	207
Abdukhaliyeva Feruzakhon Ulugbek kizi	
Maktabgacha yoshdagi nutqida kamchiligi bo'lgan bolalar so'zlashuv nutqini shakllantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish ahamiyati.....	210
Abdullayeva Ugiyoy Djurayevna	
Chet tili intellektual va kasbiy rivojlanish kaliti	214
Aripova Sayida Abdullaxatovna	
Raqamli etiket: zamonaviy ta'limda yangi madaniyat talabi	217
Rasuljon Atamuratov	
Raqamli xiyonat: zamonaviy munosabatlar va sodiqlik inqirozi.....	221
Azizova Shodiya Utkur qizi	
Badiiy tarjimada leksik birliklarning lingvomadaniy aspektlari	224
Mardiyeva Maxbuba Shavkatovna	
O'quvchilarda funksional savodxonlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturiy platformani pedagogik loyihalash.....	228
Obloqulov Sulaymon Maxmayusuf o'g'li	
Kurashchilar orasida jarohatlarning oldini olish: reabilitatsiya va profilaktik uslublar	232
Ochilova Sarvinoz Salim qizi	
Xalq og'zaki ijodi vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik-psixologik jihatlari	236
Oxunova Nozimaxon Mirzag'ulom qizi	
Loyiha asosidagi o'qitish orqali yoshlarda liderlik qobiliyatini rivojlantirish usullari.....	239
Risvayeva Charos Zaydilla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'yinlar vositasida o'rgatishga qaratilgan mashq va topshiriqlarning samaradorligi	242
Toshniyozova Dildora, Meliyeva Nargizaxon	
Bo'lajak o'qituvchilarni tarixiy va ma'naviy ideallarga aksiologik munosabatini rivojlantirish modeli	245
Tursunova Dilnoza Adhamjon qizi	
Shaxs rivojlanishida pedagogika va psixologiyaning o'rni	248
Umirova Guldon Jamoliddin qizi	
Toshkent shahri havosi ifloslanishining sabablari va oldini olish choralari	251
Ungalov Akmal Navruzovich	
Sun'iy intellekt asosida tuzilgan interaktiv platformalar va ulardan foydalanuvchi tajribasi	254
Xabirova Zulfiya Anvarbekovna	
Talabalar ijtimoiy faollik indeksini rivojlantirishda tyutorlik faoliyatining o'rni va ahamiyati	257
Xamrakulov Jasurbek Muxammadjon o'g'li	
Hozirgi davr pedagogikasida sharqona ta'limning ahamiyati.....	260
Yuldasheva Mastura Islamovna	
Пословицы и поговорки как отражение картины мира	263
Алламбергенова Шахноза Садатдиновна	
Raqamlashtirish sharoitida talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini rivojlantirishda mustaqil ta'limning o'rni	268
Abdumannopov Muhammadsahib Muhammadyusuf o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlar.....	272
Khadicha Mukhamadiyeva Karomatovna	

Zamonaviy didaktik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning analitik va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish.....	277
Mo'minova Gulhayo Turg'unboy qizi	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tyutorlik faoliyatiga tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari	280
O'rinova Nilufar Muhammadovna	
Aholi o'rtasida yoshlarning pedagogik intervensiyalar orqali ilmiy faolligini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish metodikasi.....	286
Raximov Xasanboy Kamoliddin o'g'li	
Buyuk ipak yo'li – yangi geosiyosiy va iqtisodiy aloqalarning tarixiy asosi sifatida	290
Tugalova Madina Erkin qizi	
Ilk maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiya.....	293
Umarova Muyassarxon A'zamjonovna	
Rus tilida o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari	297
Xanova Dilrabo	
Didactic Possibilities of Teaching English in Primary Schools Based on 3D Interactive Technologies	303
Kholiqova Lutfiya Umurzoqovna	
Raqamli dasturiy vositalari asosida organik kimyo fanini o'qitish jarayonlarini loyihalashtirish modeli	306
Ametova Guljamila Elbrusovna	
Talabalarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishning amaliy asoslarini takomillashtirish	310
Baydjanov Bekzod Xaitboyevich	
Aksiologik yondashuv asosida o'quv mashg'ulotlarini tashkil etishning til o'rganish jarayonidagi ahamiyati.....	314
Choriyeva Feruza Amrullayevna	
Ibrayim Yusupovning "Saksovu" she'rini o'qitish metodikasi	317
Darmonov Allayar Abdilxaq uli	
Innovatsion ta'lim sharoitida talabalarning madaniyatlararo kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi....	320
Ergasheva Anbar Shaymardan qizi	
Oiladagi zo'ravonlik: sabablari, oqibatlari va psixologik yondashuvlar	324
Jo'rayeva Kaniza Akbarali qizi	
Darsda talabalar nutqiy qobiliyatini shakllantirish masalalari.....	329
Kamoliddinova Maftuna Xusniddin qizi	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'quvchilarida kreativlikni shakllantirishni boshqarish	334
Nasriddinov Xasan Baxtiyor o'g'li	
Nutq nuqsoniga ega bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik aspektlar va pedagogik yondashuvlar ...	339
Normatova Maftuna Kengash qizi, Kamolova Gulshoda Jobir qizi	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash diagnostikasining psixologik va pedagogik manbalardagi talqini	346
Saotmuratova Zebo Yuldash qizi	
OTM talabalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning tashkiliy va pedagogik shart-sharoitlari.....	350
Tokumbetova Mexribonu Shavkat qizi	
Ma'naviy yetuklik sari: jadid adabiyotining o'rni.....	356
Abdullayev Ro'zimuxammad Akramjon o'g'li	
Nemis tilida derivatsion leksik birliklarning o'qitishning lingvodidaktik asoslari	361
Abduraxmanov Sirojiddin Muminkulovich	
Bo'lajak o'qituvchilarda baholash madaniyatini shakllantirish: adolatli, obyektiv va motivatsiyalovchi baholashga tayyorlash	365
Boymirzayev Farxodjon Raxmatjon o'g'li	
Maktab ta'limida ko'paytirishning qulay usullari.....	371
Ergasheva Shahlo Shoabdullo qizi	
Sensor integratsiya buzilishlari bolaning nutq, harakat va hissiy rivojlanishiga ta'siri	375
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Inson jamiyatdagi ish faoliyatida va psixologiyasida sportning o'rni.....	378
Isoqov Nuriddin Halim o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini integrativ o'qitishga metodik tayyorgarligini takomillashtirish	382
Jo'rayeva Nargiza Jamolidinovna	
Обучение дошкольников иностранному языку в различных видах неречевой деятельности	386
Марасулова Доно Нигматуллаевна	

Til o'rgatishda matnning didaktik va kommunikativ ahamiyati	389
Ungarbayeva Ayman Davletbayevna	
Munavvarqori Abdurashidxonov – jadidchilik harakatining ma'rifatparvar yo'lboshchisi	393
Xasanboyeva Ruxshona Nurmatjon qizi	
Dars jarayonida o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini shakllantirish	396
Yulchiyeva Shoxsanam	
Особенности использования современных педагогических технологий в преподавании естественных наук в общеобразовательной школе	399
Мажидова Мадина Фархадовна, Мажидов Шерзод Фархадович	
Повышение информационной грамотности и формирование информационной культуры студентов в среде дистанционного обучения.....	403
Р. К. Аuezova	
Воздействие медиа в контексте социального формирования личности.....	407
Хайдарова Гулинур Нурбек кизи	
Теоретические основы развития интеллектуальных способностей студентов	411
Чинкулова Гулмехра Бахроновна	
O'qituvchining o'z darsini tahlil qilishi: tajriba va amaliyot	417
Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li	
Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini rivojlantirishda ma'naviy-axloqiy tadbirlarning o'rni	423
G'aybullayeva Sabohat Ulug'bek qizi, Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining adabiy kompetensiyalarini rivojlantirishda matn ustida ishlashning ahamiyati.....	426
Islomova Xafiza Azamatovna	
O'quvchilarda estetik qobiliyatlarni shakllantirishda xalq og'zaki ijodining tarbiyaviy-metodik salohiyati	430
Kaxarova Gulnora Sa'dullayevna	
Boshqaruv kompetentligi tushunchasining pedagogik psixologik va menejment sohalaridagi ilmiy asoslari va evolyutsiyasi.....	434
Mamatqulova Kimyoxon Abduljalilovna	
Muhandislik ta'limida zamonaviy kompyuter grafikasi vositalari yordamida talabalarning konstruktorlik faoliyatini rivojlantirish.....	438
Muxitdinov Abdurahob Abduvalievich	
Turizm sohasiga oid terminlarni o'qitishda axborot texnologiyasi orqali takomillashtirish	442
Nishanova Hafiza Vafogulovna	
Ilmiy maqola yozish kompetensiyasini rivojlantirishda statistik metodlarni integratsiyalashning ta'limiy samaradorligi	446
Rahimova Indira Quddrat qizi	
Sotsiologiyatning asosiy tushunchalari va konsepsiyalari	451
Rustamova Mohimbonu Maxammadjon qizi	
Pedagogik mahoratni baholashda O'zbekiston va Kanada tajribasining qiyosiy tahlili	455
Tursinova Zoxida Sharabidinovna	
Basketbolning insonning jismoniy va kognitiv rivojlanishiga ta'siri: ilmiy tahlil.....	463
Umarjanov Alimardon Alisher o'g'li	
Talaba qizlar psixik salomatligi xususiyati deviant xulq-atvorni keltirib chiqaruvchi omil sifatida.....	466
Xasanova Mashxura Abduvalievna	
Ta'lim jarayonida o'yinlardan samarali foydalanish texnologiyasi.....	471
Ortiqova Yulduz Akram qizi	
Innovatsion ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirish	475
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Talaba-qizlarda ongli vatanparvarlikni aniqlashda L. Starkining tanqidiy fikrlashni baholaydigan modifikatsiya qilingan testidan foydalanish metodikasi	479
Egamberdiyeva Nodira Melibayevna, Xaydarova Ra'no Anvarovna	
Akademik litseylarda fizikani o'qitish jarayoniga "Case-Study" metodini integratsiyalash	484
Batirov Behzod Baratovich	
Nasriy asarlarni o'rgatish samaradorligini oshirish	489
Maftunaxon Akbarova	

Autik spektr buzilishi bo'lgan bolalarda sun'iy intellekt yordamida shaxsiylashtirilgan o'qitish	493
Norboyeva Zamira Ravshanbekovna	
Milliy libos dizaynida an'anaviy va zamonaviy elementlar uyg'unligi	496
Xo'jamurodova Sevinch Abdilmajidovna	
Роль дидактических игр в развитии пространственного воображения учащихся	499
Валиев А. Н., Иброхимова Д. Н.	
Технология проблемного обучения как средство формирования критического мышления при обучении русскому языку	505
Собирова Гулибарно Зайнитдин кизи	
Bo'lajak o'qituvchilarning amaliyot jarayonida raqamli pedagogik resurslardan foydalanish samaradorligi	510
Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, To'xtayeva Robiya Ravshanbek qizi	
Changes in Milk Production and Quality Indicators of Milk Flow (Goats) in Accordance With their Origin and Feeding	515
Abdurasulova Kamola G'afurovna, Pardayeva Muborak, Tursunqulova Diyora, Fayziyeva Vazira	
Maktab o'quvchilarining tarixiy jarayonlarni idrok etishida badiiy adabiyotlarning o'rni	519
Akbutayeva Nafisa Bozarovna	
Talabalarda ijodiy kompetensiyaning pedagogik-psixologik jihatlari	525
Berdiyeva Nilufar Berdiyev qizi	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy faoliyatga tayyorlash muhim pedagogik muammo sifatida	529
Ibragimov Abdulla Abdurayimovich	
Nutqiy rivojlanishi sust bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarda ko'rgazmali-obrazli tafakkur xususiyatlari	536
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Biologiyaning "Ekosistema" bobini muammoli o'qitish metodikasini takomillashtirishga doir materiallarni tanlash tamoyillari	540
Jumanov Muratbay Arepbayevich, Ravshanova Umida Baxriddinovna	
Sharq mutafakkirlarining ma'naviy merosidan maktabgacha yoshdagi bolalarda axloqiy sifatlarni shakllantirishda foydalanish	544
A. Abdumannatov, Kattayeva Xumora Mamadiyor qizi	
Yoshlar ma'naviyatining shakllanishida milliy an'analar va qadriyatlar	548
Kulmatov Primkul Melikuziyevich	
Ingliz tilini o'qitishda kommunikativ yondashuv va ertaklardan foydalanish	552
Madina Tashpulatova	
Globalashuv davrida jahon geografiyasida siyosiy jarayonlar	555
Mamatkulova Mayaguzal Yalqapberdiyevna	
Ixtisoslashgan maktablarda ona tili va adabiyot darslarida kommunikativ mashqlardan foydalanish metodikasi	559
Mavlanova Saidaxon Umarovna	
How Bilingualism Enhances Human Personality	564
Musulmonova Shokhruxa Mukhtorjon kizi	
Axborot texnologiyalar asrida pedagoglarning tarmoq uyushmalari: norasmiy ta'lim platformasi uzluksiz kasbiy rivojlanish vositasi sifatida	568
Pulatova E'tibor Obidovna	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalarga ma'naviy qadriyat sifatida insonparvarlik tuyg'ularini singdirish prinsiplari	572
Xakimova Marxabo O'raqovna	
Harbiy vatanparvarlik tushunchasi va uning nazariy asoslari	576
Xudoyqulov Alimjon Obloqulovich	
Bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlashning texnologiyasi	579
Xusenova Sadaqat Botirovna	
Dars jarayonida o'quvchilarning diqqat etishmovchiligini oldini olish	585
Yulchiyeva Shoxsanam	
Факторы, влияющие на развитие духовно-эмоционального интеллекта: методы и приёмы его развития на уроках литературы	589
Наврузова Е. П.	

Об особенностях применения энергетических терминов на уроках русского языка	592
Халикова Мухтарам Набиевна	
Klaks-pedagogikasi: G'arbiy Yevropadan O'zbekiston ta'lim amaliyotiga integratsiya imkoniyatlari	595
Adilova Noila Baxridin qizi	
New Modern Technologies in Teaching the Science of Ontogenesis Psychology.....	600
Ahmadjonova Nargizaxon Adiljanovna, Turg'unova Sarvinoz	
Psycholinguistic Characteristics of Prospective Teachers and Their Impact on Communicative Competence	604
Babayeva Shahnoza Oybek qizi	
Developing Intellectual Skills in Preschool Preparatory Groups.....	607
Ergalieva Janar Aytkaievna	
Arxitektura ta'limida virtual va kengaytirilgan reallik ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	610
Foziljonova Mohichexaxon Rahimjon qizi	
Multimediali o'rgatuvchi majmua hayot faoliyati xavfzislgi va mehnat muhofazasi fanini o'qitishning elektron vositasi sifatida	614
Hamidov Odil Abdurasulovich	
Tizimli yondashuv asosida o'quvchilarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	618
Hasanova Gulbahor Davlatmamatovna	
The Role of Art in Developing Creativity in Preschool Children.....	623
Ibragimova Lizakhan Avezovna, Jakhmetova Aynura Azamatovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy fikrlashni shakllantirishda hikoya janrining o'rni.....	625
Isroilova Bibioysha Ikromjon qizi	
Pedagogik tolerantlik zamonaviy oliy ta'lim muassasalari magistratura talabalarining professional sifati sifatida	632
Narzullayev Doniyor Shuxrat o'g'li	
Case Study metodini biologiya ta'limiga integratsiya qilish orqali o'quvchilarning tabiiy-ilmiy kompetensiyalarini shakllantirish	639
Raupova Mehrinigor Haydarovna	
Rinolaliya nutq nuqsoniga ega bo'lgan bolalar tasavvur xususiyatlari	644
Ruziyeva Guzal Shuxrat qizi	
Talabalarda statistik va ehtimollik tafakkurini shakllantirishda 5E modelining o'rni	647
Saliyeva Sevara Ma'mirbek qizi, Botirova Mavluda To'xtasin qizi	
Inklyuziv ta'lim jarayonini tashkil etish jarayoni va samaradorligi	651
To'xtamatova Maftuna Ismonjonovna	
STEAM ta'lim texnologiyasining optika bo'limini o'qitishdagi samaradorligi.....	655
Turdaliyev Ulug'bek Valijon o'g'li	
Umumta'lim maktablarida chet tili o'qitishda raqamli platformalarni integratsiya qilishning texnologiyasi va samaradorlik modeli	658
Tursunboyeva Mavjudaxon Shukurillo qizi	
Autistik spektri buzilishi bo'lgan bolalarda sensor-motor korreksiya asosida psixomotor rivojlanishni qo'llab-quvvatlash tizimi	664
Usmanova Nilufar Ilhom qizi	
Prostata bezining xavfsiz giperplaziyasi profilaktikasini augmented reality texnologiyasi asosida o'qitishni takomillashtirish	670
Xo'jamberdiyev O'tkirbek Egamberdi o'g'li	
Ecological Education in General Education Schools.....	675
Xojanov Baxadir Keunimjaevich	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalarining volontyorlik faoliyatini tashkil etishning nazariy jihatlarlari	678
Xushnazarova Ma'mura Nodirovna	
Xalq qo'shiqlari orqali 6–7-sinf o'quvchilarida adabiy- nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirish	681
Yuldasheva Noila Ravshan qizi	
Креативное мышление: на пути к совершенствованию	685
Абдулбориева Мехруза Анвар қизи	
Зарубежный опыт в профессиональном образовании: тенденции и перспективы.....	689
Азизова Асаль Руслановна	

Muloqot turlari klassifikatsiyasi xususida shaxslararo muloqot madaniyati	693
Urakov Sherzod Raxmonovich, Usarov Orifjon Olimovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik vositasida badiiy adabiyot namunalariga qiziqishni shakllantirish omillari va yo'nalishlari	697
Mingbayeva Barno Ubaydullayevna	
Didaktik intellektual o'yinlar vositasida ko'zi ojiz va zaif ko'ruvchi o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish metodikasi	701
Sharofutdinova Ra'noxon Shavkatovna	
Tanqidiy fikrlash va informatika ta'limining nazariy asoslari	705
Hasanova Sumanbar Hamroqulovna	
Internet qaramligi natijasida yuzaga keluvchi zamonaviy Maugli sindromining psixologik xususiyatlari va davolash usullari	709
Polvanov Rasulbek Baxtiyarovich	
Ismlarning o'ziga xosligi va badiiy onomastikadagi o'rni	713
Sanakulov Zayniddin Ibodullayevich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faolligini rivojlantirishda o'qib tushunishning hamohangligi	717
Shermo'min Yarmatov	
Raqamli zamon va oila: ijtimoiy tarmoqlarning nikoh barqarorligiga ta'siri	720
Nazokat Xudoyqulova	
Ingliz tilini chet tili sifatida o'rgatishda elektron korpuslar, KWIC, Word Sketch va Konkordans usullarini qo'llash	725
Amonova Mahbuba Olimovna	
Bo'lajak sport o'qituvchilarining emotsional intellekt va pedagogik kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish usullari	728
Ibragimov Aziz Tulkunovich	
Optik-mnestik afaziyada olib boriladigan logopedik ishlar mazmuni	732
Otajonova Dilrabo Ramil qizi	
Yoshlar salomatligini saqlashning pedagogik va ekologik aspektlari hamda ularning o'zaro bog'liqligi	735
Tadjibayeva Gavxaroy Ismailovna	
Taekvondochilarning dastlabki tayyorgarlik jarayonida trenirovka mashg'ulotini tuzishning zamonaviy tasavvurlari	739
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	

TAEKVONDOCHILARNING DASTLABKI TAYYORGARLIK JARAYONIDA TRENIROVKA MASHG'ULOTINI TUZISHNING ZAMONAVIY TASAVVURLARI

Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li

O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti
Taekwondo, karate nazariyasi va uslubiyati kafedrasini o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada jismoniy sog'lom avlodni shakllantirishning asosiy vositalari hamda mamlakatimizda jismoniy tarbiya va sport orqali aholini sog'lomlashtirish, ommaviy sportni rivojlantirish, bolalar sportini taraqqiy ettirish, sport inshootlarini kengaytirish va ularning samarali faoliyat ko'rsatishini ta'minlash, sportning barcha sohalarini bo'yicha malakali kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish, sportchilarning huquqlarini muhofaza etish, sport orqali O'zbekiston Respublikasini butun dunyoga tanitish borasida amalga oshirilayotgan muhim ishlar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: sog'lom avlod, taekwondo, texnik-taktik tayyorgarlik, musobaqa, barkamol avlod.

Abstract: The article analyzes the main means of shaping a physically healthy generation, as well as the initiatives undertaken in Uzbekistan to improve public health through physical education and sports, develop mass sports, promote children's sports, expand and ensure the effective functioning of sports facilities, train, retrain, and enhance the qualifications of specialists in all fields of sports, protect athletes' rights, and promote the international recognition of the Republic of Uzbekistan through sports.

Key words: healthy generation, taekwondo, technical and tactical training, competition, well-rounded generation.

Аннотация: В статье рассматриваются основные средства формирования физически здорового поколения, а также анализируются мероприятия по оздоровлению населения через физическую культуру и спорт, развитию массового спорта, продвижению детского спорта, расширению и эффективному функционированию спортивных сооружений, подготовке, переподготовке и повышению квалификации кадров во всех сферах спорта, защите прав спортсменов и популяризации Республики Узбекистан в мире через спорт.

Ключевые слова: здоровое поколение, тхэквондо, техническая и тактическая подготовка, соревнование, гармоничное поколение.

KIRISH

Mamlakatimizda mustaqillik qo'lga kiritilgach, ongi, tafakkuri, dunyoqarashi, e'tiqodi sog'lom, ma'naviy va jismoniy barkamol avlodni dunyoga keltirish, tarbiyalash va komil inson qilib shakllantirish masalasi davlatimiz siyosatining, hukumatimiz faoliyatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Darhaqiqat, hukumatimiz tomonidan chiqarilgan mazkur masalaga oid Farmoyish, Qaror va Davlat dasturlari sog'lom avlod g'oyasini bosqichma-bosqich umumxalq harakatiga aylanib borayotganidan dalolatdir ^[1].

Tadqiqot maqsadi dastlabki tayyorgarlik bosqichida taekvondochilarning jismoniy, texnik-taktik tayyorgarliklarining vositalari va usullarini aniqlash va tajribada asoslash.

Ma'naviy va jismoniy sog'lom avlodni shakllantirishning asosiy vositalaridan biri sport hisoblanadi. Mamlakatimizda jismoniy tarbiya va sport orqali aholini sog'lomlashtirish, ommaviy sportni rivojlantirish, bolalar sportini taraqqiy ettirish, sport inshootlarini kengaytirish va samarali faoliyat qo'rsatishini ta'minlash, sportning barcha sohalarini bo'yicha malakali kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish, sportchilarning huquqlarini muhofaza etish, sport orqali O'zbekiston Respublikasi butun dunyoga tanitish borasidagi ham muhim ishlar qilindi.

Mamlakatimizda faol rivojlanib kelayotgan sport turlaridan biri taekwondo hisoblanadi. Yosh taekvondochilar sport mahoratining muvaffaqiyatli takomillashuvini ta'minlovchi yo'llarni izlab topish dolzarb muammolardan biri hisoblanadi.

Sportchilarni ko'p yillik tayyorlashning umumiy qabul qilingan konsepsiyasi, yangi shug'ullanuvchidan to xalqaro klassli usta darajasiga qadar tayyorlashni, rivojlanishining ma'lum bir xususiyatlariga va yo'llariga ega

bo'lgan murakkab, o'ziga xos tizim sifatidagi ma'lum qonuniyatlarga bo'ysinadigan yagona jarayon sifatida tushunishni nazarda tutadi.

Ko'pchilik sportchilarimizning xalqaro musobaqalardagi muvaffaqiyatli ishtiroki fikrimiz dalilidir. Har xil sport turlari bo'yicha O'zbekiston terma jamoalari alohida jamoa sifatida Olimpiya, Osiyo o'yinlarida va jahon chempionatlarida qatnashish imkoniyatiga ega bo'ldilar.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sinovdan o'tuvchilarning jismoniy tayyorgarliklari darajasi to'g'risida, muallif tomonidan maxsus yo'riqnoma berilgan yordamchilarni jalb qilish bilan, tajribaning boshida va yakunida standart sharoitlarda jismoniy qobiliyatlarini testlash o'tkazildi. Testlashdan oldin maxsus qizib olish mashqi o'tkazildi. Testlashda har bir sinovdan o'tuvchiga sinov urinishlari berildi. Ikki ta urinishlarda eng yaxshi natija qayta ishlashga kiritildi. Testlarni tanlash va qo'llash paytida I.V.Aulik; V.M.Zatsiorskiy; M.A.Godik tomonidan berilgan tavsiyalardan foydalanildi [8, 9].

TADQIQOTLARNING METODOLOGIYASI

Qo'yilgan vazifalarni echish uchun quyidagi tadqiqot usullari qo'llanildi: adabiyotlardagi manbalarni va hujjatli materiallarni, ilg'or va shaxsiy ish tajribalarini nazariy tahlil qilish va umumlashtirish; pedagogik kuzatishlar; testlash, tabiiy pedagogik tajriba, matematik – statistik tahlil.

1. Adabiyotlardagi manbalarni va hujjatli materiallarni tahlil qilish va umumlashtirish, sport nazariyasi va metodikasi sohasidagi mutaxassislarining qarashlaridagi hamda bir-biriga bog'liq fanlarni yosh taekvondochilarni tayyorlash jarayonini tuzishga tegishli muammoga qarashlaridagi kelishilganliklarni aniqlash maqsadida amalga oshirildi. Mazkur yoshdagi sportchilar bilan shug'ullanish metodikasining, o'quv-trenirovka mashg'ulotlari jarayonida sportchilarni tayyorlashning har xil vositalarini qo'llashning xususiyatlari o'rganildi. Ushbu masalalar bo'yicha ishlarni o'rganish muammoning holatini aniqlash imkonini berdi.
2. Pedagogik kuzatishlar. Mazkur usul muammoli holatni aniqlashtirish, tadqiqotning ishchi taxminini shakllantirish, tajriba dasturini ishlab chiqish va mukammallashtirish maqsadida qo'llandi.

Qisman pedagogik kuzatishlarning mavzulari quyidagilar hisoblandi: yosh taekvondochilarning texnik-taktik tayyorgarliklarini tashkil qilish, strukturasi, mazmuni va metodikasi; qo'yilgan vazifalarni shug'ullanuvchilarning yoshiga oid xususiyatlariga va imkoniyatlariga mos kelishi; o'quv-trenirovka mashg'ulotlari vositalarining xilma xilligi va noyoblighi, ularni qo'llash samaradorligining darajasi va qo'yilgan vazifalarga mos kelishi; o'quv-trenirovka mashg'ulotlari jarayonida o'qitish, tarbiyalash, tashkil qilish va qobiliyatlarni rivojlantirish usullarining xilma xilligi va qo'llashning maqsadga muvofiqligi, ularni guruhlarining tayyorgarlik darajalariga mos kelishi; o'quv-trenirovka mashg'ulotlari jarayonida yuklamalarni normalashtirish va nazorat qilish. Bevosita kuzatishdan tashqari videoyozuv va tasvirni ko'rsatadigan apparaturani qo'llash bilan tajribada ko'rinadigan kuzatishlar ham qo'llanildi, "HITACHI VH-238 Ye (AV)" videokameralari, "JVC HR-D521 YeE" videomagnitofoni.

3. Testlash. Nazorat va tajriba guruhlarini yosh taekvondochilarning jismoniy, texnik, taktik tayyorgarliklari darajalarini o'sishi dinamikasidagi an'anani aniqlash uchun hamda ularning kompleks tayyorgarliklari darajalariga tajriba dasturini ta'sirini baholash uchun pedagogik tajriba boshlanishiga qadar, majmuaviy nazorat dasturi ishlab chiqildi.

Nazorat va tajriba guruhlarini yosh taekvondochilarni tayyorgarliklarining (texnik, taktik) boshqa tomonlarini yakuniy darajalarini testlash, muallif tomonidan maxsus yo'riqnoma berilgan yordamchilarni jalb qilish bilan, tajribaning boshida va yakunida standart sharoitlarda o'tkazildi.

Kompleks tayyorgarlik darajalarini aniqlash va taqqoslash, nazorat va tajriba guruhlarini sportchilarni o'rtasida sparringlar jarayonida muallif tomonidan maxsus yo'riqnoma berilgan yordamchilarni jalb qilish bilan, tajribaning boshida va yakunida standart sharoitlarda amalga oshirildi.

4. Tabiiy pedagogik tajriba. Ushbu tadqiqot usuli yosh taekvondochilarning jismoniy, texnik-taktik tayyorgarliklarini shakllantirish bo'yicha maxsus ishlab chiqarilgan tajriba dasturi mazmunining samaradorligini tekshirish maqsadida qo'llanildi.

Pedagogik tajriba tabiiy sharoitlarda o'tkazildi. Tajribada ikkinchi yil o'qiyotgan dastlabki tayyorgarlik guruhi sportchilari ishtirok etishdi (n=15 – tajriba guruhi va n=15 – guruhi). Ushbu sportchilar, o'qishning birinchi yilida tadqiqot muallifining rahbarligi ostida shug'ullanishdi. Trenirovka jarayoni sog'lomlashtiruvchi va umumiy mustahkamlovchi xarakterga ega bo'ldi. Trenirovkalar haftasiga 3 marta 45 minutdan o'tkazildi. Umumiy tayyorgarlik mashqlari bilan harakatli o'yinlarning nisbati 1:1 bo'ldi (ushbu yoshda an'anaviy qo'llaniladi).

Nazorat va tajriba guruhidagi sinovdan o'tuvchilar yoshlari bo'yicha analogik bo'ldi, tajriba o'tkazilgunicha jismoniy tayyorgarliklari ko'rsatkchilarida ahamiyatli farqlar aniqlanmadi. Nazorat guruhidagi yosh taekvondochilar qat'iy reglamentlangan mashqlar usuli rejimida bajariladigan umumiy tayyorgarlik va maxsus tayyorgarlik mashqlarini, individual va jamoaviy harakatli o'yinlarni o'z ichiga olgan, umumiy qabul qilingan metodika bo'yicha shug'ullanishdi. Umumiy tayyorgarlik bosqichida, qat'iy reglamentlangan mashqlar usuli rejimida bajariladigan umumiy tayyorgarlik va maxsus tayyorgarlik mashqlari, individual va jamoaviy harakatli o'yinlari quyidagi nisbatda: 45% - 45% - 10%, maxsus tayyorgarlik bosqichida quyidagi nisbatda: 35% - 50% - 15%, musobaqa bosqichida quyidagi nisbatda: 20% - 60% - 20% qo'llanildi.

Tajriba guruhidagi yosh taekvondochilarda jismoniy, texnik-taktik tayyorgarliklarini maqsadga yo'naltirilgan shakllantirish uchun pedagogik ta'sirlar tizimi qo'llanildi, u, o'z ichiga quyidagilarni olgan:

- 1) tayyorgarlikning umumlashtirilgan sifat modellari bilan mos ravishda shakllantirilgan jismoniy, texnik, taktik tayyorgarliklari bo'yicha pedagogik vazifalar;
- 2) ularni hal qilish vositalari (umumiy tayyorgarlik mashqlari mashqlari, maxsus tayyorgarlik mashqlari, maxsus tayyorgarlik mashqlari, modifikatsiyalashtirilgan xarakatli o'yinlar) umumiy tayyorgarlik bosqichida quyidagi nisbatda: 45% - 33% - 22%, maxsus tayyorgarlik bosqichida quyidagi nisbatda: 33% - 22% - 45%, musobaqa bosqichida quyidagi nisbatda: 10% - 10% - 80% qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalarining ishonchiligi ilmiy nazariyalar, sport amaliyotida mavjud qoidalarning nazariy jihatdan asoslanganligi, tadqiqotning ilmiy tashkil etilganligi bilan tasdiqlanadi. Qo'llanilgan tadqiqot uslublari majmuasi tadqiqot oldiga qo'yilgan vazifalarga mos keladi, katta daliliy materiallarning yuqori darajadagi ishonchiligi, to'g'ri ishlab chiqilganligi, tahlil qilinganligi bilan izodlanadi. Olingan natijalarning to'g'riligi va ishonchiligi, aniq hamda tadqiqot va pedagogik uslublarning qo'llanilganligi bilan ta'minlangan. Tadqiqot natijalarining sifat jihatdan ta'minlanganligi, tajriba-sinov ishlarining hamda olingan natijalarning matematik-statistik tahlil uslublari qo'llanilganligi bilan belgilanadi [4, 6].

Sport yakkakurashlari nafaqat yuqori koordinatsiyalangan mashqlarga boy, balki ushbu mashqlarni o'zgaruvchan statik va dinamik sharoitlarda bajarish zarur. Ushbu sharoitlar kutilmaganda yuzaga keladi va ularning paydo bo'lishida adekvat reaksiya qilish uchun sensorli korreksiyalar mexanizmining yuqori sifatda bo'lishini talab qiladi. Lekin, bu ham kamlik qiladi. Har qanday qoidalar paytida, qarama-qarshilik ko'rsatish vaktining o'zi, psixostress xarakterdagi to'siqlarni kiritadi, bu, uni eng murakkab-koordinatsiyali, situativ va psixostressli sportga aylantiradi.

Ushbu sharoitlarda, hozirda ommaviy tusga ega bo'lgan erta ixtisoslashuv, kun tartibiga bolalarning murakkab xujum va himoya harakatlarini amalga oshirishga kobiliyatligi bilan bog'liq bo'lgan muammolarni qo'yadi, shu vaqtning o'zida, ushbu yoshda, ularda ixtiyoriy diqqatni konsentratsiya qilishga qobiliyati ham savol tug'diradi. Ushbu yoshda, harakatlanuvchi ob'ektga adekvat murakkab reaksiyani shakllantirish muammosi murakkab hisoblanadi, bu sport yakkakurashlarida o'ta muhim. Shundan kelib chiqqan holda, yakkakurashlar bilan shug'ullanishni boshlash uchun ushbu yosh ancha oddiy hisoblanadi, deb taxmin qilish mumkin.

Yosh taekvondochilarni tayyorlash makrosiklidagi mashg'ulot jarayoni vositalarining nisbatlari 1-jadvalda keltirilgan.

Shunday qilib, sport taekvondosida tayyorgarlik turlarini tasavvur qilish tartibining o'zi, bizning nazarimizda, birlamchi va dominantlik to'g'risidagi tasavvurlarni shakllantiradi.

Taekvondo bo'yicha adabiyotlarda tayyorgarlik turlari quyidagi tarzda keltirilgan:

- taekvondochining jismoniy tayyorgarligi;
- taekvondochining maxsus jismoniy tayyorgarligi;
- taekvondochining texnik tayyorgarligi;
- taekvondochining taktik tayyorgarligi;
- taekvondochining psixologik tayyorgarligi;
- taekvondochining nazariy tayyorgarligi.

Agarda, bolalarning asosiy massasi jangovar san'atga, yakkakurashlarga va taekvondoga ta'lim komponenti uchungina borishini hisobga olsak, o'rgatishni umumiy jismoniy tayyorgarlikdan boshlash maqsadga muvofiq emas, chunki ko'pchilik bolalar bunday taekvondoga bo'lgan qiziqishlarini tezda yo'qotishadi va seksiyaga bormay qo'yishadi [3, 5]. Ushbu yoshda harakatlarni rivojlantirishning maktabdagi kamchiliklarini kompensatsiya qiluvchi tadbir sifatida, umumiy rivojlantiruvchi tayyorgarlik to'g'risida ham yuritish maqsadga muvofiq

bo'lar edi. Bunda, umumiy rivojlantiruvchi mashqlar taekvondo usullaridan ustuvor bo'lmashligi kerak, chunki bu, sport taekvondosi bo'yicha dasturlarda mavjud.

1-jadval: Yosh taekvondochilarni tayyorlash makrosiklidagi mashg'ulot jarayoni vositalarining nisbatlari (%)

Makrosiklning tuzilishi			Mashg'ulot vositalari			
Davr	Bosqich	Mikrosikl turi	Xarakatli o'yinlar		Jismoniy mashqlar	
			Xususiy yo'nalish	Majmuaviy yo'nalish	Umumiy tayyorlov	Maxsus tayyorlov
TAYYORLOV	UMUMIY TAYYORLOV	tortuvchi	12	10	45	33
		tortuvchi	12	10	45	33
		tortuvchi	12	10	45	33
		tortuvchi	12	10	45	33
		tortuvchi	12	10	45	33
		tortuvchi	12	10	45	33
		tortuvchi	12	10	45	33
		tortuvchi	12	10	45	33
		tortuvchi	12	10	45	33
		tiklanuvchi	-	-	-	-
		tortuvchi	12	10	45	33
		tortuvchi	12	10	45	33
		tortuvchi	12	10	45	33
	MAXSUS TAYYORLOV	zarbali	20	25	33	22
		zarbali	20	25	33	22
		zarbali	20	25	33	22
		tiklanuvchi	-	-	53	47
		zarbali	20	25	33	22
		zarbali	20	25	33	22
		zarbali	20	25	33	22
		tiklanuvchi	-	-	53	47
MUSOBAQA	zarbali		10	35	22	33
	zarbali		10	35	22	33
	tiklanuvchi		-	-	57	47
	tortuvchi		10	35	22	33
	tortuvchi		10	35	22	33
	tortuvchi		10	35	22	33
	tortuvchi		10	35	22	33
	tortuvchi		10	35	22	33
	Musobaqa		-	80	10	10
	Musobaqa		-	80	10	10

Maxsus jismoniy tayyorgarlikni taekvondoning o'rtacha strukturaviy usullarini o'zlashtirgunga kadar boshlash mumkin emas, chunki MJT mashqlari tezkorlikni, kuchni va chidamlilikni taekvondoning texnik usullarini bajarish jarayonida oshirish uchun qo'llaniladi.

Dastlabki tayyorgarlik bosqichida o'qitish, bizning nazarimizda, birinchi navbatda, koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishdan rivojlantirishga ko'maklashadi. Formal majmuani bajarishni meditatsiyaning - harakat meditatsiyasining bir turi sifatida ham ko'rib chiqish mumkin. Taekvondoning mazkur bo'limi, odatda dastlabki tayyorgarlik deb ataladigan guruhlarda qo'llaniladi, o'ziga xos "harakatlar maktabi" hisoblanadi ^[2].

Undan tashqari, formal mashqlar umumiy rivojlantirish va sog'lomlashtirish maqsadida qo'llaniladi, chunki ular to'g'ri bajarilganda tayanch-harakat apparati, yurak-tomir, nafas va asab tizimlari ijobiy yuklama oladi. Bu, yuklamani engil dozashtirish mumkinligi va mashqlar murakkabligi darajalari bo'yicha guruhlashtirilganligi bilan belgilanadi.

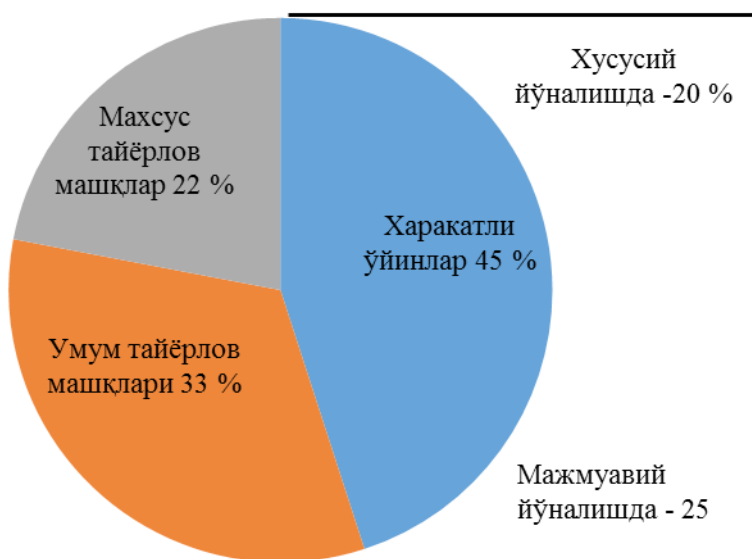
Kompleks tayyorgarlikning, musobaqa faoliyatini modellashtiruvchi modifikatsiyalangan harakatli o'yinlarning asosiy usuli sifatida musobaqalar o'rniga kompleks tayyorgarlikni qo'llash, yosh taekvondochilarning jismoniy va psixologik holatlariga zarar keltirmasdan, ularning kompleks tayyorgarliklarini maksimal mumkin bo'lgan darajasini shakllantirishga imkon berishi to'g'risidagi taxmindan kelib chiqqan holda, biz tomondan, kompleks tayyorgarlikni shakllantirilishi uchun ikkita asosiy yondashuv amalga oshirildi.

- Birinchi yondashuv - tahliliy:
- Ikkinchi yondashuv – kompleksli:

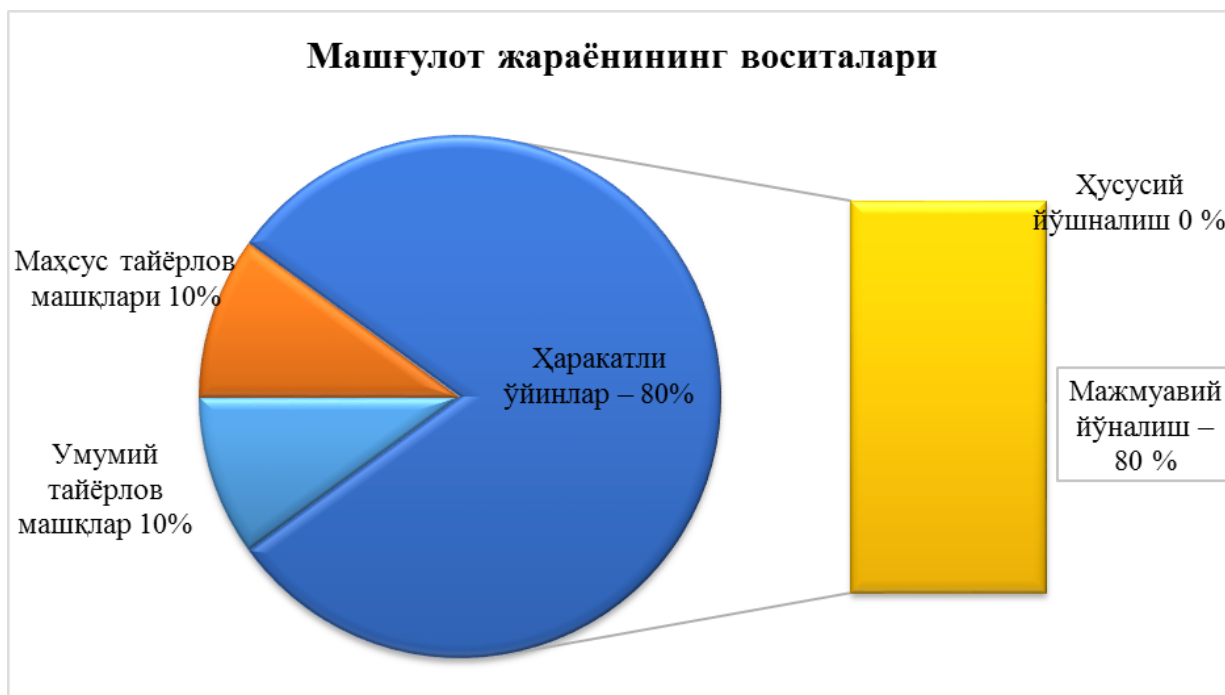
Trenirovka jarayonining vositasi sifatida quyidagilar qo'llanildi: sportning har xil turlaridagi mashqlar – umumiy tayyorgarlik mashqlari, taekvondo mashqlari – maxsus tayyorgarlik mashqlari, majmuaviy va xususiy yo'nalgan harakat o'yinlari (texnik-jismoniy; texnik-taktik; taktik- jismoniy (1,2,3 rasmlar).

1-rasm: Tayyorgarlik bosqichining umumiy tayyorgarlik etapidagi trenirovka jarayonining nisbati

2-rasm: Tayyorgarlik bosqichining maxsus tayyorgarlik etapida trenirovka jarayonining nisbati

3-рasm: Musobaqa davrida mashg'ulot vositalarining nisbatlari

Tadqiqot natijalarining ishonchliligi ilmiy nazariyalar, sport amaliyotida mavjud qoidalarning nazariy jihatdan asoslanganligi, tadqiqotning ilmiy tashkil etilganligi bilan tasdiqlanadi. Qo'llanilgan tadqiqot uslublari majmuasi tadqiqot oldiga qo'yilgan vazifalarga mos keladi, katta daliliy materiallarning yuqori darajadagi ishonchliligi, to'g'ri ishlab chiqilganligi, tahlil qilinganligi va talqin etilganligi bilan izohlanadi. Olingan natijalarning to'g'riligi va ishonchliligi, aniq hamda tadqiqot va pedagogik uslublarning qo'llanilganligi bilan ta'minlangan. Tadqiqot natijalarining sifat jihatdan ta'minlanganligi, tajriba-sinov ishlarining hamda olingan natijalarning matematik-statistik tahlil uslublari qo'llanilganligi bilan belgilanadi.

Yosh taekvondochilarni dastlabki tayyorgarlik jarayonida trenirovka mashg'ulotini tuzishda harakatli o'yinlar, asosan kuch, koordinatsion va tezkorlik qobiliyatiga ta'sir qiladi, mashg'ulotning birinchi va ikkinchi qismlarida rejalashtirilgan bo'lishi kerak. Birinchi navbatda moslashuvchanlikni rivojlantirish darajasiga ta'sir qiladigan o'yinlar, shuningdek, charchoq paydo bo'lishidan oldin, agar iloji bo'lsa, birinchi qismning oxirida yoki ikkinchisida rejalashtirilgan bo'lishi kerak. Buning sababi, taekvondo sportchilariga texnikalarni samarali bajarish uchun yuqori darajadagi moslashuvchanlikni rivojlantirish kerak.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yosh taekvondochilarni dastlabki tayyorgarlik jarayonida trenirovka mashg'ulotini tuzishda harakatli o'yinlar, asosan kuch, koordinatsion va tezkorlik qobiliyatiga ta'sir qiladi, mashg'ulotning birinchi va ikkinchi qismlarida rejalashtirilgan bo'lishi kerak. Birinchi navbatda moslashuvchanlikni rivojlantirish darajasiga ta'sir qiladigan o'yinlar, shuningdek, charchoq paydo bo'lishidan oldin, agar iloji bo'lsa, birinchi qismning oxirida yoki ikkinchisida rejalashtirilgan bo'lishi kerak. Buning sababi, taekvondo sportchilariga texnikalarni samarali bajarish uchun yuqori darajadagi moslashuvchanlikni rivojlantirish kerak.

Taekvondo sportchilarining musobaqa faoliyati samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan mashqlar paytida paydo bo'lgan charchoq qanchalik kuchliroq bo'lsa, faol egiluvchanlik darajasi shunchalik past bo'ladi, passivlik esa shunchalik yuqori bo'ladi. Mashg'ulotning ikkinchi qismida asosan chidamlilik rivojlanish darajasiga ta'sir qiladigan o'yinlardan foydalanish kerak, chunki birinchi qism muammolarini hal qilish natijasida paydo bo'ladigan charchoq mashg'ulot vaqtidan oqilona foydalanishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonuni (Yangi tahrir). -T. "Xalq So'zi", 5 sentyabr 2015 yil;
2. Михайлова М. В. Проблемы использования игровой деятельности старших дошкольников для формирования психологической готовности к обучению в школе / М. В. Михайлова // Психологические основы обучения и воспитания: материалы 26-й научной конференции / под ред. А. Н. Николаева / СПбГАФК им. П. Ф. Лесгафта. - 2000. - С. 85-88 с.

3. Мунтян В. С. Оптимизация специальной подготовки, к рукопашному бою: Автореф. дис... канд. наук. - Х: ХДАФК, 2006. - 20 с.
4. Озолин, Н.Г. Современная система спортивной тренировки / Н.Г. Озолин. М.: Физкультура и спорт, 1970. 488 с.
5. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. - К.: "Олимпийская литература". 1997. - 584с.
6. Сафонкин С. Н. Таеквон-до / С. Н. Сафонкин; СПб ГАФК им. П; Ф. Лесгафта. - СПб., 2001. - 181 с.
7. Джангаров, Т.Т. Психологическая характеристика видов спорта и соревновательных упражнений //Психология физического воспитания и спорта. М.: Физкультура и спорт, 1979.С.34-41.
8. Донской, Д.Д., Затсиорский В.М. Биомеханика. М.: Физкультура и спорт, 1979. 258 с.
9. Кудин В.В., Агеев В.В. Теория и методика таеквондо / программа для слушателей Высшей школы тренеров ГСОЛИВКа (Курс специализации). - М., 1992.-29 с.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.